

Η κατάρρευση και το άδηλο μέλλον της ελληνικής οικονομίας

Από την Απογραφή του 2004 στο Μνημόνιο και τις υποδείξεις για Αναδιάρθρωση του υπέρογκου δημόσιου χρέους

Η αναδιάρθρωση του υπέρογκου ελληνικού δημόσιου χρέους, έστω και με τη μορφή της επιμήκυνσης - αναδιάρθρωσης φαίνεται ότι είναι αναπόφευκτη. Στο Μαξίμου ελπίζουν ότι, στη Σύνοδο Κορυφής του Ιουνίου, θα υπάρξει συμφωνία με την οποία θα χορηγηθεί στην Ελλάδα πρόσθετη βοήθεια - δάνεια 50-100 δις. ευρώ με τα οποία θα καλυφθούν οι χρηματοδοτικές ανάγκες της χώρας έως το 2015, ώστε να «ησυχάσουν» οι αγορές.

Αυτό όμως προϋποθέτει ότι τα συμφωνηθέντα με την Τρόικα νέα δημοσιονομικά μέτρα και οι εκτεταμένες και σαρωτικές ιδιωτικοποιήσεις θα εφαρμόζονται κατά γράμμα και εντός των συμφωνηθέντων χρονοδιαγραμμάτων.

Κάτι τέτοιο, ωστόσο, ενέχει πολλές αβεβαιότητες καθώς αρκετοί κορυφαίοι υπουργοί συνεχίζουν να εκφράζουν διαφορετικές απόψεις, να διαφωνούν εντόνως και δημοσίως με τα συγκεκριμένα μέτρα και ειδικά με την πώληση των ΔΕΚΟ.

Έτσι λοιπόν, από μια άποψη, η προσπάθεια για την εφαρμογή της πολιτικής αυτής, που χρονικά επεκτείνεται πέραν της τετραετίας, απαιτεί ευρύτερες συναινέσεις - πολιτικές και κοινωνικές - κάτι που για τα ελληνικά δεδομένα είναι μάλλον αδύνατον. Σε αντίθεση με την Πορτογαλία, όπου ναι μεν η συντηρητική αντιπολίτευση προκάλεσε πρόωρες εκλογές, αλλά συμφώνησε με το πακέτο των μέτρων, στην Ελλάδα συνέβη το αντίθετο. Η Ν.Δ. απορρίπτει ως λανθασμένο το Μνημόνιο και γενικώς συμφωνεί μόνον με τις αποκρατικοποιήσεις, διαφωνεί όμως με τον τόπο που θα γίνουν, ενώ διατύπωσε διαφορετικές θέσεις - προτάσεις για τη φορολογική πολιτική. Αξιοσημείωτο ότι το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, καταδικάζοντας τη στάση της κυβέρνησης του Γ. Παπανδρέου που οδήγησε στην εκτίναξη του δημοσιονομικού ελλείμματος, καταδίκασε ουσιαστικά και

την απογραφή που έκανε η κυβέρνηση του Κ. Καραμανλή το 2004.

Πάντως, στη Γενική Συνέλευση του ΣΕΒ, όπου ο Δ. Δασκαλόπουλος κατέθεσε την πρόταση για διεξαγωγή δημοψηφίσματος, ο πρωθυπουργός εμφανίστηκε αποφασισμένος να προχωρήσει μέχρι τέλους παρά τις αντιδράσεις. «Δεν πρόκειται να κάνω πίσω· αν λυγίσουμε τώρα, αν μας εγκαταλείψει το κουράγιο μας, τότε όλες οι θυσίες που έγιναν θα πάνε χαμένες. Είτε δίνουμε τη μάχη μέχρι τέλους, χωρίς δεύτερη σκέψη, είτε πετάμε την ασπίδα μας, υποχωρούμε μπροστά στο πολιτικό κόστος, υιοθετούμε την πολιτική των εύκολων λόγων, εγκαταλείπουμε τις επάλξεις και περνάμε στην ιστορία ως άνθρωποι μικροί, σπιθαμιαίοι ηγέτες, οι οποίοι οδήγησαν τη χώρα τους στον γκρεμό, προκειμένου να κρατήσουν τις καρέκλες τους και να επανεκλεγούν», υπογράμμισε χαρακτηριστικά στέλνοντας μήνυμα προς όλες τις κατευθύνσεις.

Η Οικονομική, θέλοντας αφενός να συμβάλει στη διερεύνηση των αιτιών που έκαναν την Ελλάδα από υπόδειγμα στην Ε.Ε. να γίνει το «μαύρο πρόβατο» της Ευρώπης και αφετέρου στον διάλογο για την επεξεργασία του κατάλληλου μείγματος οικονομικής πολιτικής που μπορεί να δώσει διέξοδο στην οικονομία, απευθύνθηκε στους τρεις πρωταγωνιστές της περασμένης δεκαετίας: Στους πρώην υπουργούς Οικονομίας και Οικονομικών των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ. Τον Ν. Χριστοδουλάκη, που διετέλεσε υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών από τις 24.10.2001 έως τις 10.3.2004, τον Γ. Αλογοσκούφη ο οποίος ήταν από τον Μάρτιο του 2004 έως τον Ιανουάριο του 2009 υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών, και στον Γ. Παπαθανασίου που διαδέχθηκε τον Γ. Αλογοσκούφη για την περίοδο από 8 Ιανουαρίου 2009 έως τις εκλογές του Οκτωβρίου.

Συγκρούστηκα με υπουργούς, συντεχνίες και αποδέχθηκα το πολιτικό κόστος

Γ. Αλογοσκούφης: «Να κόψουμε με το μαχαίρι κάθε συζήτηση για αναδιάρθρωση ή επιμήκυνση του χρέους»

«**Π**ολιτικά, η απογραφική κρίθηκε θετικά στις εκλογές του 2007. Η επαναφορά του θέματος, και μάλιστα από τον εκπρόσωπο Τύπου της Ν.Δ., με επιχειρήματα που είχε ανεπιτυχώς χρησιμοποιήσει το ΠΑΣΟΚ κατά το παρελθόν, ήταν μια πολιτικά άστοχη ενέργεια», υπογραμμίζει ο «τσάρος» της κυβέρνησης Καραμανλή. Στη συνέντευξη που παραχώρησε στην Οικονομική, ο Γ. Αλογοσκούφης επισημαίνει ότι επί πέντε χρόνια που ήταν υπουργός «αποδέχτηκε αναπόφευκτα μεγάλο πολιτικό και προσωπικό κόστος. Υπήρξαν συγκρούσεις με συντεχνίες, με συναδέλφους υπουργούς». Ξεκαθαρίζει ωστόσο ότι «ένας υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών που σέβεται τον εαυτό του θα πρέπει να είναι διατεθειμένος να αποδέχεται αυτό το πολιτικό κόστος. Εγώ το αποδέχθηκα και το πλήρωσα, όπως πλήρωσα και τις συγκρούσεις με τους συναδέλφους μου και το ίδιο μου το κόμμα γύρω από τα ζητήματα των δημοσίων δαπανών, άσχετα αν μετά δικαιώθηκα από τις εξελίξεις».

Αναφερόμενος στους χειρισμούς της κυβέρνησης Παπανδρέου μετά τις εκλογές του 2009, τους χαρακτηρίζει τραγικούς που «κατέστησαν την Ελλάδα διεθνή παρία. Το βασικό λάθος ήταν η υπονόμευση της πιστοληπτικής μας αξιοπιστίας, κάτι που οδήγησε νομοτελειακά στον μηχανισμό στήριξης. Δύο είναι τα επιπλέον σημαντικά λάθη. Η φορολογική πολιτική και η ατολμία στις μεταρρυθμίσεις και τον έλεγχο των δημοσίων δαπανών. Τα λάθη της φορολογικής πολιτικής δεν προέρχονται από το Μνημόνιο, αλλά από τις ιδεολογικές αγκυλώσεις που χαρακτηρίζουν αυτήν την κυβέρνηση».

Γύρω από εσάς (δηλαδή, γύρω από την “απογραφή”) σημειώθηκε προ καιρού θύελλα αντιδράσεων. Ανεξάρτητα από την ουσία, αυτό πώς σας εντυπωσίασε; Είναι προφανές ότι γύρω από το θέμα αυτό, όπως και γύρω από άλλα θέματα που σχετίζονται με την ελληνική οικονομία, έχουν επικρατήσει μύθοι και παραπληροφόρηση. Η απογραφή ήταν μία τεχνική διαδικασία, με πολιτικές βέβαια προεκτάσεις, που βοήθησε στο να αρχίσει να αποκαθίσταται η διαφάνεια στα ελληνικά δημοσιονομικά στοιχεία. Διενεργήθηκε από την Eurostat, υπήρξε μία αναλυτική έκθεσή της στα τέλη του 2004, τα ελληνικά δημοσιονομικά στοιχεία τροποποιήθηκαν και ξεκίνησε και ένα πρόγραμμα βελτίωσης της ποιότητας των δημοσιονομικών στοιχείων, ιδίως για τους φορείς της γενικής κυβέρνησης, που είχαν και δυστυχώς εξακολουθούν να έχουν σημαντικά κενά αναφορικά με τα στοιχεία για τις δαπάνες και τα έσοδά τους. Πολιτικά, η απογραφική κρίθηκε θετικά στις εκλογές του 2007, όπως κρίθηκε θετικά και η οικονομική πολιτική της περιόδου 2004-2007. Η επαναφορά του θέματος, και μάλιστα από τον εκπρόσωπο Τύπου της Νέας Δημοκρατίας, με επιχειρήματα που είχε ανεπιτυχώς χρησιμοποιήσει το ΠΑΣΟΚ κατά το παρελθόν, ήταν μια πολιτικά άστοχη ενέργεια.

Κάποια στιγμή, όταν σας ανεβοκατέβαζαν «τσάρο της οικονομίας», είχατε πει: «Δεν αισθάνομαι τσάρος, μουζίκος αισθάνομαι». Αυτό δεν σας προφύλαξε, τελικά. Μπορεί να επιβιώσει υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών «υπό ελληνικές συνθήκες»;

Διετέλεσα υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών για πέντε σχεδόν χρόνια. Πέντε χρόνια εξαιρετικά θετικών επιδόσεων για την ελληνική οικονομία. Υψηλών ρυθ-

«Υπήρξαν συγκρούσεις με πολλούς συναδέλφους υπουργούς, με συντεχνίες και οργανωμένα συμφέροντα γύρω από τα ζητήματα των δημοσίων δαπανών», επισημαίνει ο Γ. Αλογοσκούφης

μών ανάπτυξης, της τάξης του 4% το χρόνο, μείωσης της ανεργίας από το 11% περίπου στο 7,5%, σταθεροποίησης και ελαφράς μείωσης του δημοσίου χρέους ως προς το ΑΕΠ. Η πολιτική που οδήγησε σε αυτά τα αποτελέσματα δεν ήταν χωρίς πολιτικό κόστος. Υπήρξε αναπόφευκτα μεγάλο πολιτικό και προσωπικό κόστος. Υπήρξαν συγκρούσεις με συντεχνίες και οργανωμένα συμφέροντα γύρω από τις αποκρατικοποιήσεις, τη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού, των τραπεζών, τις συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, την κατεύθυνση του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Υπήρξαν συγκρούσεις με πολλούς συναδέλφους υπουργούς, με συντεχνίες και οργανωμένα συμφέροντα γύρω από τα ζητήματα των δημοσίων δαπανών. Τις εκτός προϋπολογισμού δαπάνες των νοσοκομείων, τη σπατάλη στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, το Ασφαλιστικό, τα συνεχή αιτήματα για αποζημιώσεις στους αγρότες. Υπήρξε τέλος και η σύγκρουση με μεγάλη μερίδα των αυτοαπασχολούμενων και ελεύθερων επαγγελματιών γύρω από τα ζητήματα της αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής και της κατάρρευσης του αφορολογήτου τους. Αυτά προκαλούν πολιτικό και προσωπικό κόστος σε έναν υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, ο οποίος μάλιστα «επιβιώνει» για πέντε σχεδόν χρόνια. Όμως, ένας υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών που σέβεται τον εαυτό του θα πρέπει να είναι διατεθειμένος να αποδέχεται αυτό το πολιτικό κόστος. Εγώ το αποδέχθηκα και το πλήρωσα, όπως πλήρωσα και τις συγκρούσεις με τους συναδέλφους μου και το ίδιο μου το κόμμα γύρω από τα ζητήματα των δημοσίων δαπανών. Άσχετα αν μετά δικαιώθηκα από τις εξελίξεις.

Μια άλλη σχολή, από εκείνων που σας εγκαλεί για την «απογραφή», σας κα-

τηγορεί επειδή διαγνώσατε (και αποκαλύψατε) το 2004/5 μια κατάσταση που δεν έβγαине πέρα, ύστερα όμως καθίσατε πίσω από την «ήπια προσαρμογή». Όχι πολιτικά, ως διαχειριστής της οικονομικής πολιτικής, σ' αυτό πώς απαντάτε;

Η πολιτική που ακολουθήσαμε ως και το 2008 πέτυχε. Η ήπια προσαρμογή πέτυχε για όσο καιρό εφαρμόστηκε. Τα ελλείμματα μειώθηκαν σημαντικά έως και το 2007 και το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ έπεφτε. Αυτό σήμαινε ήπια προσαρμογή. Να συνδυάσεις την ανάπτυξη, την αύξηση της απασχόλησης και τη μείωση της ανεργίας, με τη μείωση των ελλειμμάτων. Βέβαια αν παίρναμε περισσότερα μέτρα, ενδεχομένως τα ελλείμματα να έπεφταν ταχύτερα. Αλλά κι αυτό αν συνέβαινε, μετά την κρίση δεν θα είχε μεγάλη σημασία εάν το χρέος μας θα ήταν 100% του ΑΕΠ ή 90% του ΑΕΠ. Πάλι μεγάλο θα ήταν. Ό,τι και να γινόταν στην περίοδο 2004-2008, και πιο έντονη να ήταν η δημοσιονομική προσαρμογή, πάλι θα είχαμε πρόβλημα μετά το ξέσπασμα της διεθνούς κρίσης. Και αυτό διότι το δημόσιο χρέος της χώρας ήταν τεράστιο ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '80, και δεν αντιμετωπίστηκε, απλώς σταθεροποιήθηκε, μέχρι και το 2004. Αυτό που επιδιώξαμε μετά το 2004 ήταν να συνεχίσει να αναπτύσσεται η οικονομία μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Γιατί πολύ πιο γρήγορα μαζεύονται τα πράγματα και πολύ πιο εύκολα γίνονται οι αλλαγές και οι μεταρρυθμίσεις σε ένα περιβάλλον ανάπτυξης της οικονομίας. Αυτό το πετύχαμε μέχρι τα μέσα του 2008. Στα τέλη του 2008, μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers, και το 2009 η κρίση ήταν πια διεθνής και η κυβέρνηση πολιτικά αποδυναμωμένη και με ημερομηνία λήξεως. Η Ελλάδα το 2009 είχε ύφεση 2,5% και η Γερμανία

- Ένας υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών που σέβεται τον εαυτό του θα πρέπει να είναι διατεθειμένος να αποδέχεται αυτό το πολιτικό κόστος.
- Εγώ το αποδέχθηκα και το πλήρωσα, όπως πλήρωσα και τις συγκρούσεις με τους συναδέλφους μου και το ίδιο μου το κόμμα γύρω από τα ζητήματα των δημοσίων δαπανών. Άσχετα αν μετά δικαιώθηκα από τις εξελίξεις.

4,5%. Όλες οι χώρες είχαν πρόβλημα το 2009. Η ήπια προσαρμογή λοιπόν πέτυχε, αλλά μετά ήρθε η κρίση που έπληξε την Ελλάδα στην «αχιλλείο πτέρνα της»: Το υψηλό δημόσιο χρέος που είχε συσσωρευτεί κυρίως στη δεκαετία του '80. Η κρίση ήταν σαν ένα τσουνάμι. Ήταν απροσδόκητα ισχυρή και όλες οι χώρες ήταν απροετοίμαστες για την αντιμετώπιση κρίσης τέτοιας έντασης. Η Ισπανία που είχε πλεόνασμα το 2007 σήμερα έχει τεράστια ελλείμματα γιατί άλλαξαν τα δεδομένα λόγω κρίσης. Η κρίση άλλαξε πολύ τα πράγματα, ιδίως για τις οικονομίες του Νότου που είναι μικρότερες και πιο ευάλωτες στην αλλαγή κλίματος στις αγορές.

Αρκεί με το παρελθόν. Τώρα τι γίνεται; Πρώτα-πρώτα είναι τόσο μεγάλη η μεταστροφή ατμόσφαιρας που έχει νόημα η Ελλάδα – και η Ευρώπη για την Ελλάδα – να αναζητεί λύση; Ή θα συμβεί ό,τι είναι να συμβεί;

Η κρίση που αντιμετωπίζει η Ελλάδα σήμερα είναι κατά βάση κρίση εμπιστοσύνης. Οι χειρισμοί της κυβέρνησης Παπανδρέου μετά τις εκλογές του 2009 ήταν τραγικοί. Υπονόμισαν την αξιοπιστία της χώρας, την απέκοψαν από τις διεθνείς χρηματαγορές και κατέστησαν την Ελλάδα διεθνή παρία. Δυστυχώς αυτό συνέβη με τη «βοήθεια» και των Ευρωπαίων εταίρων μας, που καθυστέρησαν και καθυστέρησαν να δημιουργήσουν έναν αποτελεσματικό μηχανισμό αντιμετώπισης δημοσιονομικών κρίσεων. Στην κατάσταση που βρισκόμαστε σήμερα δεν έχουμε άλλη επιλογή από το να πείσουμε τους Ευρωπαίους εταίρους να συνεχίσουν να στηρίζουν την αναχρηματοδότηση του δημοσίου χρέους

μας, μέσω του ατελούς έστω ευρωπαϊκού μηχανισμού στήριξης, έως ότου σταθεροποιηθεί και πάλι το δημοσίο χρέος σε σχέση με το ΑΕΠ. Για να τους πείσουμε, θα πρέπει να υιοθετήσουμε μια πιο αποτελεσματική πολιτική δημοσιονομικής προσαρμογής, που δεν θα διαιωνίζει την ύφεση, αλλά θα επιτρέψει την ανάκαμψη της οικονομίας.

Ποιο θα θεωρούσατε, κατ'εσάς, το βασικό λάθος της κυβέρνησης του Γ. Παπανδρέου στην οικονομική πολιτική; Εκείνο δηλαδή που μας οδήγησε, ή αν θέλετε, που επέτεινε την ύφεση;

Το βασικό λάθος ήταν η υπονόμηση της πιστοληπτικής μας αξιοπιστίας, κάτι που οδήγησε νομοτελειακά στον μηχανισμό στήριξης. Δύο είναι τα επιπλέον σημαντικά λάθη. Η φορολογική πολιτική και η ατομία στις μεταρρυθμίσεις και τον έλεγχο των δημοσίων δαπανών. Για την ατομία στις μεταρρυθμίσεις και τον έλεγχο των δημοσίων δαπανών, έχουμε ευθύνες όλοι μας. Και οι προηγούμενες και η σημερινή κυβέρνηση. Ωστόσο, το αλλαλούμ της φορολογικής πολιτικής είναι αποκλειστική ευθύνη της κυβέρνησης Παπανδρέου. Τα λάθη της φορολογικής πολιτικής δεν προέρχονται από το Μνημόνιο, αλλά από τις ιδεολογικές αγκυλώσεις που χαρακτηρίζουν αυτήν την κυβέρνηση. Επί χρόνια, δεχόμουν κριτική από το ΠΑΣΟΚ γιατί μείωνα σταδιακά και προσχεδιασμένα τους φορολογικούς συντελεστές για τις επιχειρήσεις, τα ακίνητα και τα φυσικά πρόσωπα, και απλοποιούσα το φορολογικό σύστημα. Και όμως, αυτή η φορολογική πολιτική που ακολουθήσαμε στην περίοδο 2004-2008 διασφάλισε την ανάπτυξη μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, τη μείωση της ανεργίας, τις επενδύσεις, χωρίς να μειωθούν τα φορολογικά έσοδα σε σχέση με το ΑΕΠ. Μέσα σε μία νύχτα, μετά τις εκλογές, ανέτρεψαν πλήρως το φορολογικό σύστημα που είχαμε δημιουργήσει, και προσέφυγαν σε μία πολιτική υπερφορολόγη-

σης των πάντων. Το φορολογικό σύστημα έγινε πιο πολύπλοκο και αντιαναπτυξιακό, ακόμη και σε σχέση με τη δεκαετία του '80. Αν δεν αλλάξει αυτό, δεν είναι εύκολο να δούμε ανάκαμψη της οικονομίας. Και αν δεν υπάρξει ταχεία και ισχυρή ανάκαμψη, πολύ δύσκολα θα αντιμετωπισθεί και το δημοσιονομικό πρόβλημα.

Υπάρχει «άλλος» δρόμος για την Ελλάδα; Ποιος; Πώς;

Ασφαλώς και υπάρχει άλλος δρόμος. Επαφορά του φορολογικού συστήματος στα

Δεν έχουμε άλλη επιλογή από το να πείσουμε τους Ευρωπαίους εταίρους να συνεχίσουν να στηρίζουν την αναχρηματοδότηση του δημόσιου χρέους μας, μέσω του ατελούς έστω ευρωπαϊκού μηχανισμού στήριξης

προ των εκλογών του 2009, και περαιτέρω απλοποίησή του. Επιπλέον, αποτελεσματική αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής με, ανάμεσα στα άλλα, κατάργηση ή γενναία μείωση του αφορολογήτου των ελεύθερων επαγγελματιών και τη χρήση τεκμηρίων διαβίωσης. Τέλος, απαιτείται γενναία μείωση της σπατάλης στις ΔΕΚΟ, στο σύστημα Υγείας και στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, και βελτίωση των εισπρακτικών μηχανισμών στο υπουργείο Οικονομικών και στα ασφαλιστικά ταμεία. Στην πενταετία 2004-2008, επιχείρησα αυτήν την πολιτική, χωρίς, είναι η αλήθεια, πλήρως ικανοποιητικά αποτελέσματα. Ο νόμος για τις ΔΕΚΟ που εισηγήθηκα και ψηφίστηκε το 2005 τερματίστηκε από αρκετούς τότε συναδέλφους μου στην κυβέρ-

νηση. Το ίδιο έγινε και με τον νόμο για τους προϋπολογισμούς στα νοσοκομεία, τα Ασφαλιστικά Ταμεία και τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Κατάφερα να ψηφιστεί τον Σεπτέμβριο του 2008 αλλά, μετά την αντικατάστασή μου, έμεινε κενό γράμμα και δεν εφαρμόστηκε. Ούτε η σημερινή κυβέρνηση τον εφαρμόζει. Ωστόσο, έγιναν και σημαντικές μεταρρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις στις ΔΕΚΟ και στις τράπεζες, στο φορολογικό σύστημα, στη διαφάνεια του προϋπολογισμού (καταργήθηκαν οι ειδικοί λογαριασμοί), καθώς και αποκρατικοποιήσεις που ξεπέρασαν τα 6,5 δισ. ευρώ. Το μεγαλύτερο πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων στην ιστορία μας. Τα τελευταία δύο χρόνια δεν έχει γίνει ούτε μία αποκρατικοποίηση. Ο δρόμος για την Ελλάδα δεν είναι παρά ο δρόμος του μικρότερου κράτους στην οικονομία και της περισσότερο οικονομίας στο κράτος. Για να χρηματοδοτηθούμε στο μεταξύ, έχοντας αποκοπεί από τις διεθνείς αγορές, θα πρέπει να στηριχθούμε στην αλληλεγγύη των Ευρωπαίων εταίρων μας. Και θα πρέπει να κόψουμε με το μαχαίρι κάθε συζήτηση για αναδιάρθρωση ή επιμήκυνση του χρέους, που είναι ένα και το αυτό.

Συμπάσχετε με τον Γιώργο Παπακωνσταντίνου; Με τον Γιώργο Παπανδρέου; Σε τι;

Η διακυβέρνηση αυτού του τόπου είναι ένα σιούφριο έργο. Οι πολιτικοί που την αναλαμβάνουν αντιμετωπίζουν τεράστιες δυσκολίες και αντιστάσεις. Δεν υπάρχουν περιθώρια ούτε για επιπολαιότητες, ούτε για κομματικές και ιδεολογικές προκαταλήψεις. Δυστυχώς η σημερινή κυβέρνηση εξακολουθεί να επιδεικνύει και τις δύο αυτές αδυναμίες, στις οποίες υπερέβαλλε και ως αντιπολίτευση. Ανεξαρτήτως πάντως των διαφορών μου με τη σημερινή κυβέρνηση, εύχομαι να βρει τη δύναμη να διορθώσει τα λάθη της και να πετύχει για το καλό του τόπου. ■